

Rásť či nerásť? To v ekonomii dlho nebola otázka - až doteraz

21.7.2026 - Róbert Chovanculiak | INESS - Inštitút ekonomických a spoločenských analýz

Dvaja svetoznámi ekonómovia, Stiglitz a Piketty, spravili coming out. Priznali svet, že sú degrowtheri. V Guardiane publikovali text, v ktorom tvrdia, že „ekonomický rast je odsúdená stratégia“.

Ak chceli získať pozornosť a šokovať, podarilo sa im to. Ak však chceli pomôcť riešiť chudobu a environmentálne problémy, trafili veľmi vedľa.

Hneď v úvode píš, že predstava, podľa ktorej ekonomický rast prospeje všetkým, zlyhala. Lenže práve rast je jediný časom a empiriou overený spôsob, ako sme dokázali stovky miliónov ľudí dostať z extrémnej chudoby. V 70. rokoch v nej žila približne polovica ľudstva, dnes je to 9 - 10 %. V rovnakom období klesla aj globálna príjmová nerovnosť.

Chudobu sa nepodarilo prelomiť len v Afrike, kde sa v druhej polovici 20. storočia experimentovalo s alternatívou v podobe rozvojovej pomoci. Tá často nenaštartovala udržateľný rast, skončila v korupčných schémach a posilnila miestnych diktátorov.

Autori sa v texte venujú aj téme životného prostredia. Tu zas ignorujú takzvanú Kuznetsovu krivku. Tá opisuje jav, pri ktorom sa v chudobných krajinách s rastom najskôr životné prostredie zhoršuje, no po dosiahnutí určitej životnej úrovne sa trend obracia. Bohatší ľudia si môžu dovoliť zaujímať sa o životné prostredie, investovať doň a majú k dispozícii nové čistejšie technológie.

Vidíme to aj v Európe. Máme čistejší vzduch a rieky než pred polstoročím, pribúda zalesnených plôch a v niektorých oblastiach sa podarilo zvrátiť stratu biodiverzity. Podobne je to s emisiami CO₂. Tie od 90. rokov klesli približne o 35 - 40 %, zatiaľ čo európska ekonomika narástla asi o 75 %. Vieme ekonomicky rásť a zároveň znižovať celkové emisie.

Stiglitz a Piketty neodolali ani klišé, že „nekonečný rast nie je možný na konečnej planéte“. Lenže ekonómia nie je fyzika. Ako vysvetľujem v knihe *O pôvode prosperity*, ekonomický rast už dávno nie je primárne o väčšom množstve atómov, ale o užitočných vedomostiach a inováciách, ktoré nám umožňujú zo vzácnej hmoty vymačkať viac hodnoty.

A takto sa dá rásť dlho. Minimálne dovtedy, kým neobjavíme všetky princípy fungovania vesmíru a nedokážeme ich skrotiť tak, aby nám slúžili.

Od toho sme však ešte ďaleko. Mnohí ľudia očividne stále nepochopili ani základné princípy fungovania spoločnosti. Inak by Stiglitz a Piketty nemohli prísť s takými nefunkčnými riešeniami - teda za predpokladu, že im išlo o riešenie problémov, a nie iba o spomínanú pozornosť.

22. 6. 2026, HN

<https://iness.sk/rast-ci-nerast-to-v-ekonomii-dlho-nebola-otazka-az-doteraz>